

/0123 4" 55 6 5785 9410:;<= 64>?03@
A?:32?B2<C"D==:E FFA?C"2G%# HIJ 5K ILM I578 OPE HIJ 5K ILM I578

! " #
"\$ %
" &
' (!
) ' !
% !
! " !
(" !
& ' ! !
! !
" * ! !
" ! !
+ ! " * ! ,
! " * (!
! , -! . " !

!" #
\$ % # & ' ( ) '
* \$'+),- " & . &\$

Q R S T U

ДОКУМЕНТИ І ГІ

**Як написати дієвий аналітичний
документ у галузі
державної політики**

Writing Effective Public Policy Papers

*A Guide for Policy Advisers
in Central and Eastern Europe*

Eoin Young and Lisa Quinn

Ініціатива реформування місцевого самоврядування і державних послуг

Інститут відкритого суспільства

Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики

*Практичний посібник для радників
з державної політики
у Центральній і Східній Європі*

Еойн Янг і Ліза Куїнн

Київ
Видавництво "К.І.С."
2003

УДК 32:351:328. 24

Еойн Янг і Ліза Куїнн. Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики: Практичний посібник для радників з державної політики у Центральній і Східній Європі / Пер. з англ. С.Соколик. Наук. ред. пер. О. Кілієвич. – К.:“К.І.С.”, 2003. – 120 с.

ISBN 963 9419 39 7 (англ.)

ISBN 966-8039-27-0 (укр.)

Книга є практичним посібником для написання різноманітних аналітичних документів – доповідей, аналітичних записок, як у сфері дослідження державної політики, так і в області аналізу і вироблення політики. Це видання представляє нову прикладну науку – науку про державну політику. Показана її відмінність від політології, охарактеризовано коло причетних до державної політики і процес вироблення політики.

Книга буде корисною для досвідчених фахівців – службовців, відповідальних за вироблення різних напрямків державної політики, радників, експертів і консультантів у відповідній сфері, широкому колу науковців і викладачів у галузі суспільних наук, а також для початківців-практиків, студентів і аспірантів у галузі державного управління, державної політики та суміжних спеціальностей.

Переклад і публікація цього посібника українською мовою стали можливими завдяки ґранту, наданому Центру досліджень адміністративної реформи Української академії державного управління програмою Інституту відкритого суспільства – Будапешт “Ініціатива реформування місцевого самоврядування і державних послуг”.

The translation and publication of this book in the Ukrainian language was made possible through a grant provided to the Centre for the Study of Administrative Reform, Ukrainian Academy of Public Administration by the Open Society Institute – Budapest, Local Government and Public Service Reform Initiative.

© OSI/LGI, 2002

© Світлана Соколик, переклад, 2003

© Олександр Кілієвич, наукова редакція перекладу, передмова

© “К.І.С.”, дизайн, макет, 2003

ISBN 963 9419 39 7 (англ.)

ISBN 966-8039-27-0 (укр.)

Книгу можна замовити в Центрі досліджень адміністративної реформи за електронною адресою: akukulia@academy.kiev.ua

Copies of the book can be ordered from the Centre for the Study of Administrative Reform by e-mail:

З електронною версією книги можна також ознайомитися в Інтернеті на веб-сайтах:

The full version of the book is also available on the Internet at:

<http://lgi.osi.hu>

<http://www.uapa-csar.org.ua>

ПЕРЕДМОВА ДО ВИДАННЯ КНИГИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У читача цього видання може виникнути цілком слушне питання: чи був сенс перекладати з англійської мови книгу, одне з основних призначень якої – “вироблення умінь і навичок написання дієвих аналітичних документів для публікації *іноземною мовою* (тобто англійською)?” І в якій багатій рекомендації побудовані, власне, на мовних проблемах, що виникають у носіїв інших мов (країн Центральної та Східної Європи), коли вони беруть участь в англійськомовних навчальних програмах з аналізу політики.

Головними спонукальними мотивами при прийнятті рішення про переклад цієї роботи були такі. По-перше, в ній досить стисло викладені основні концепції нової навіть для Заходу (вже не говорячи про Україну) науки – науки про державну політику.

По-друге, книга містить багато корисних рекомендацій для написання аналітичних документів, що мають передувати ухваленню державних рішень. І ці поради потрібні всім, хто вчиться готувати подібні аналітичні матеріали, незалежно від того, рідною чи іноземною мовою. Адже вміння писати дієві аналітичні матеріали в тих форматах, які пропонуються в цій книзі, набувають особливої актуальності ще й тому, що в Україні Кабінет Міністрів вже унормував деякі з подібних документів; в рамках адміністративної реформи готуються до затвердження нові процедури вироблення й ухвалення рішень, що ґрунтуються на методології аналізу державної політики, а також зразки документів, що супроводжуватимуть ці процедури¹.

До того ж в Національній академії державного управління при Президенті України у складі спеціальності “державне управління” починаючи з 2003/04 навчального року запроваджена нова спеціалізація – “аналіз державної політики”, навчальний план якої передбачає формування вмінь і навичок готувати й писати аналітичні записки та інші документи, спрямовані на підготовку до ухвалення проектів державних рішень.

***

Через те, що аналіз державної політики – нові для України сфера професійної діяльності і напрямок підготовки фахівців, виникають проблеми з усталенням відповідної термінології.

Оскільки пропозиції наукового редактора перекладу щодо розв’язання дискусійних термінологічних питань вже опубліковані², нижче ми лише акцентуємо увагу читачів на найпроблемніших для перекладу термінів і понять.

1 Як приклад унормування урядом формату аналітичних документів див. Постанову Кабінету Міністрів України № 915 від 5 червня 2000 року “Про затвердження тимчасового регламенту Кабінету Міністрів України”, п.V “Порядок розроблення концептуальних засад реалізації урядової політики”.

2 Олександр Кілієвич. Усталення термінології в галузі аналізу державної політики // Актуальні проблеми державного управління, сс.52-61: 36. наук. пр./ Редкол.: С.М.Серьогін (голов. ред.) та ін. – Дніпропетровськ: Дніпровський регіональний інститут державного управління УАДУ. – Вип. 1 (7) – 248 с.
Олександр Кілієвич. Англо-український глосарій термінів і понять з аналізу державної політики та економіки. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2003. – 510 с.

1. В англійській мові наявні два принципово різних значення слова “політика”:

- *Policy* – курс дій (державна політика);
- *Politics* – сфера взаємодії різних соціальних груп та індивідів, коли вони реалізують свої інтереси (політичне життя, політична діяльність, політичні питання).

Ці два значення в українській мові розрізняються за контекстом. Проте контекст не завжди дозволяє однозначно встановити, про що йдеться, коли перекладаються відповідні прикметники, наприклад, *policy analysis* та *political analysis*.

В англійській мові прикметник *political* утворено від іменника *politics*³, і тому ми його перекладаємо як *політичний*: політичний аналіз – аналіз політичних (а не економічних) аспектів, пов’язаний з існуванням різних інтересів у суспільстві.

Прикметник від *policy* такий же, як і відповідний іменник, і тому його доводиться перекладати іменником з атрибутивним значенням: аналіз політики – діяльність щодо вироблення курсу дій.

Завдяки такому підходу стає можливим розрізнити в перекладі два поняття (які обговорюються в розділі 2.3 цієї книги):

- *Political science* – політична наука, політологія;
- *Policy science* – наука про політику (державну).

2. З урахуванням вже опублікованих нами аргументів серед трьох можливих варіантів перекладу слова *public* у терміні *public policy* (державна політика, громадська політика, публічна політика) ми рекомендуємо для використання лише перший варіант – *державна*.

3. В англійській мові існують два різних за значенням терміни⁴:

- *Effectiveness* – міра досягнення проголошених цілей/завдань політики, тобто її фактичний результат;
- *Efficiency* – співвідношення між затратами на втілення курсу дій та результатом політики, тобто ціна досягнення цього результату (це так звана *технічна ефективність*, на відміну від поняття *алокативної ефективності* або *ефективності за Парето*, яке в цій книзі не обговорюється).

В українській мові дотепер через недостатню розвиненість суспільних наук ці поняття чітко не розрізнялись і позначались одним словом – *ефективність*.

Ми рекомендуємо перекладати *effectiveness* як *результативність (дієвість)*, а *efficiency* – як *ефективність*.

Відповідно перекладаються прикметники:

- *Efficient* – ефективний,
- *Effective* – результативний, дієвий.

---

3 Webster’s New Universal Unabridged Dictionary. – New-York: Barnes & Noble Books, 1996. – 2230 pp.

4 Це чітке розрізнення значень сформувалось в англійській мові лише останніми кількома десятиріччями внаслідок розвитку термінології суспільних наук.

4. Останнім суттєвим для цього видання термінологічним питанням є переклад поняття *policy paper* (*public policy paper*), яке є ключовим у цій книзі.

Найприйнятнішим і вже поширеним в Україні варіантом перекладу цього терміна є *аналітичний документ* (у галузі державної політики).

Зміст цього поняття й різні типи аналітичних документів обговорюються у розд. 4 книги. Залежно від конкретного формату і сфери використання *policy paper* може перекладатись також як *аналітичне дослідження, аналітична доповідь або аналітична записка*.

Вищенаведений термінологічний коментар, серед іншого, пояснює обраний нами варіант перекладу назви цієї книги.

Нижче наводиться переклад ключових термінів і понять книги:

actor	гравець; учасник
agenda setting	встановлення порядку денного
communication tool	комунікаційний інструмент
constructing policy alternatives	розроблення альтернативних варіантів політики
cost-benefit analysis	аналіз вигід і витрат
decision-making	вироблення й ухвалення рішень
designing policy; policy design	проектування політики
effectiv	дієвий; результативний
effective policy research	результативне дослідження політики
effectiveness	результативність; дієвість
efficiency	ефективність
efficient	ефективний
evaluation process	процес оцінювання
policy	політика (курс дій)
policy analysis	аналіз [державної] політики
policy analyst	аналітик політики
policy cycle	цикл політики
policy formulation	формулювання політики
policy implementation	впровадження політики
policy instrument	інструмент політики
policy options	варіанти політики
policy outcomes	результати політики; наслідки політики
policy output	продукт/результат політики
policy paper	аналітичний документ/довідь; аналітична записка
policy recommendations	рекомендації щодо політики
policy researcher	дослідник політики
policy science	наука про [державну] політику
policy study	дослідження політики
policy-maker	виробник політики
policy-making	вироблення політики
policy-making community	коло виробників політики
political	політичний

political science	політологія
politics	політика (взаємодія інтересів); політична діяльність; політичне життя
problem description	опис проблеми
public	державний; суспільний; публічний
public policy	державна політика
public policy adviser	радник з державної політики
public policy community	коло державної політики
public policy paper	аналітичний документ у галузі аналізу державної політики
public policy research	дослідження з державної політики
stakeholder	стейкхолдер
think tank	аналітичний центр

Для ширшого уявлення про аналіз державної політики нижче подаємо список перекладених з англійської й оригінальних українських видань. Корисними для підготовки аналітичних документів можуть бути видання [3, 4, 7] із цього списку.

1. Браун, Пол. Посібник з аналізу державної політики / Пер. з англ. – К.: Основи, 2000. – 243 с. (M. Paul Brown. A manager's guide to policy formulation & analysis. – Canada, 2000).
2. Веймер Д. Л., Вайнінг А.Р. Аналіз політики: концепції і практика / Пер.з англ. за наук. ред. О. Кілієвича. – К.: Основи, 1998. – 654 с. (David L. Weimer, Aidan R. Vining. Policy analysis: Concepts and practice. 2nd ed. Prentice Hall, 1991).
3. Кілієвич О. І. Методичні вказівки до написання контрольних робіт і рефератів з модуля “Економічний аналіз державної політики”. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 28 с.
4. Матеріали орієнтаційного семінару з аналізу політики (презентації лекцій канадських професорів Леслі Пала та Пола Брауна). – Див. додаток 1 (сс. 246-316) до книги: Аналітичні записки з розробки напрямків державної політики. Укладачі В. Романов, О. Кілієвич. – К.: Вид-во “К.І.С.”, 2002. – 320 с.
5. Пал, Леслі А. Аналіз державної політики/ Пер. з англ. – К.: Основи, 1999. – 422 с. (Leslie A. Pal. Public policy analysis. 2nd ed. – Nelson Canada, 1992).
6. Романов В., Рудик О., Брус Т. Вступ до аналізу політики: Навч. посібник. – К.: Основи, 2001. – 238 с.
7. Скотт, Грегори М. Документи з аналізу політики / Переклад з видання: Political Science Student Writer's Manual, by Gregory M. Scott, et al. – Upper Saddle River, N.J., Prentice Hall, 1998. – Chapt.13, pp. 259-278 (переклад з англ. І. Іноземцева, наук. ред. перекладу О. Кілієвич). – Див. Додаток 1 (сс. 215-233) до книги: Розробка державної політики. Аналітичні записки. Укладач О. Кілієвич. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 240 с.
8. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні: Моногр. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2002. – 750 с.

*Олександр Кілієвич,
Світлана Соколик*

ПЕРЕДМОВА

Останніми роками програма “Ініціатива реформування місцевого самоврядування і державних послуг” (LGI) Інституту відкритого суспільства в Будапешті почала поступово переходити до нових форм співпраці у сфері міжнародного розвитку. Крім традиційних видів діяльності, орієнтованих на підтримку окремих заходів, надання грантів та розвиток потенціалу, ми активно займаємося проектуванням та виробленням політики. Відповідно, ми працюємо з новими партнерами, а продукти нашої діяльності також зазнали змін: LGI замовляє більше аналітичних документів, надає гранти членам нашої професійної мережі для виконання порівняльних і прикладних аналітичних досліджень, ми співпрацюємо з міжнародними організаціями у сфері формулювання політики та здійснення навчання.

У Центральній і Східній Європі ми стикаємося зі специфічними проблемами: англійська є другою мовою для наших партнерів і цільової групи виробників політики, але її широко застосовують як спільний засіб для спілкування. Ті, хто готують аналітичні документи, дуже часто мають представляти свої ідеї як рідною мовою, так і англійською, коли спілкуються з іноземними інвесторами, донорами та радниками.

Мета цього посібника – надати допомогу для написання аналітичних документів. Цей посібник можна також використовувати як довідник. Але, оскільки його побудовано на численних публікаціях з дослідження політики, написання й опублікування аналітичних документів, він може також бути основою для навчальних курсів з написання аналітичних документів.

Ми сподіваємося, що ця публікація стане корисною для аналітиків політики та фахівців з прикладних і теоретичних досліджень. Як для LGI, так і для потенційних бенефіціаріїв наших проектів, надзвичайно важливо покращувати якість майбутніх публікацій. Дослідження, доповіді, статті та книги мають бути представлені у формі, що є однаково прийнятною і для кола виробників політики, і для цільової аудиторії радників з державної політики.

Ця публікація добре вписується в програму LGI “Ініціатива досліджень державної політики”, яку було створено для допомоги аналітичним центрам і виробникам політики в регіоні Центральної та Східної Європи. Програма дає поради з менеджменту та професійну підтримку новоствореним аналітичним інститутам. Ми сподіваємося, що цей посібник з написання аналітичних документів допоможе цим аналітичним центрам, як і іншим нашим партнерам, а також буде корисним нашим колегам у будь-якій сфері політики в регіоні.

LGI висловлює велику вдячність *Еойну Янгу та Лізі Куїнн* за відмінну роботу з написання й редагування цієї публікації. Ми також дякуємо за професійні поради і коментарі, що їх надавали *Хосе де Баррос, Петра Ковач, Петер Радо* і *Віола Зентаї* під час підготовки посібника. Свій внесок у підготовку цієї публікації також зробила попередня робота *Шаролти Кереші та Еви Фігдер*.

Габор Петері,
директор дослідницьких програм, LGI

ПОДЯКИ

Головним при підготовці цього посібника було вивчення кола державної політики в Центральній і Східній Європі та суті аналітичних документів. Отже, автори хочуть висловити подяку тим працівникам LGI, які щедро віддавали нам свій час і допомагали формувати структуру та зміст цієї публікації, а саме: Ґабору Петері, Петрі Ковач, Хосе де Барросу, Віолі Зентаї та Тому Бассу. Ми хочемо подякувати Світовому Банку за дозвіл використати в цій публікації уривки з аналітичних документів як приклади для аналізу. Нарешті, ми вдячні Юдіт Ковач за розроблення дизайну і макета цієї книги.

Якщо в читачів є коментарі чи відгуки про цю книгу, просимо звертатися до нас за електронними адресами: eoip@bos.org.yu або lisa@bos.org.yu

Автори: Еойн Янг і Ліза Куїнн

*Центр академічного та професійного розвитку
Белградська відкрита школа*

ЗМІСТ

1	Вступ	1
2	Коло державної політики	5
2.1	Визначення державної політики.	5
2.2	Хто належить до кола державної політики	6
2.3	Від політології до науки про державну політику	8
2.4	Наука про державну політику як прикладна дисципліна	10
3	Процес вироблення політики	12
3.1	Цикл політики.	12
3.2	Роль аналітичного документа в процесі вироблення політики	16
3.3	Поширення ваших ідей щодо політики.	17
4	Аналітичний документ: загальний огляд.	19
4.1	Різні типи аналітичних документів: дослідження політики та аналіз політики	21
5	Аналітичний документ: структурні й текстуальні елементи	24
5.1	Складання начерку аналітичного документа.	25
5.2	Назва	26
5.3	Зміст.	29
5.3.1	Список таблиць і (або) рисунків	32
5.4	Анотація або резюме	33
5.5	Вступ	39
5.6	Опис проблеми	44
5.6.1	Як побудувати опис проблеми: структура й аргументація	45
5.6.2	Як побудувати опис проблеми: текст і аргументація	52
5.7	Варіанти політики.	62
5.7.1	Як розробити варіанти політики: структура й аргументація	63
5.7.2	Як розробити варіанти політики: текст і аргументація	72

5.8	Висновки та рекомендації	75
5.9	Примітки	82
5.10	Бібліографія	84
5.11	Додатки	86
5.12	Алфавітний покажчик	88
6	Як опублікувати ваш аналітичний документ.	90
6.1	Як дотримати вимог конкретного видавця	90
6.2	Як підготувати рукопис до подання	91
6.3	Як подати ваш рукопис до видавництва.	98
6.4	Як працювати з редактором при підготовці до публікації	99
7	Кінцеві зауваження	101
Додатки		
	Додаток А: Зразки розділів “Вступ”.	102
	Додаток Б: Правила АРА (Американської асоціації психологів) щодо цитування (APA Citation Guidelines)	108
	Додаток В: Language Usage Checklist (Контрольний список для мовного редагування)	112
	Бібліографія	116
Рисунки		
	Рисунок 1.1: Загальний огляд структури посібника	2
	Рисунок 2.1: Коло державної політики з позиції радника з державної політики	7
	Рисунок 2.2: Рамки дисципліни	9
	Рисунок 3.1: Цикл політики	12
Таблиці		
	Таблиця 4.1 Відмінності між документами в галузі дослідження політики та аналізу політики	21